

עצירה טקטית במחירים אסטרטגיים

written by מאיר בן שבת | 25.06.2026

לא קלה היא מלאכתם של מקורבי הנשיא דונלד טראמפ ואנשי המפלגה הרפובליקנית, שנחלצו להרגיע את הרוחות בעקבות המגעים עם איראן. הלכי הרוח בציבור ובמערכת הפוליטית בארה"ב תומכים בסיום המלחמה, אך לצד זאת גם מבטאים אכזבה עמוקה מההסכם וספקנות רבה ביחס לסיכוייו להשיג את היעדים מול איראן. חלקים נרחבים בציבור האמריקני מסרבים לקנות את הניסיונות למסגר את ההסכם כ"הצלחה גדולה", ורואים בו מהלך שמטרתו העיקרית היא לעצור את המלחמה ו"לצאת מהבוץ". הביקורת לא נעצרת בגבולותיה של אמריקה. מסע הבזק של מזכיר המדינה מרקו רוביו למפרץ הפרסי נועד להרגיע את בעלות בריתה של וושינגטון באזור. למרות האיפוק הדיפלומטי שמאפיין אותן, קשה היה להחמיץ את הזעם באבו־דאבי ובריאד בעקבות ההקלות שניתנו למשטר האיראני. הסבריו של סגן הנשיא ג'יידי ואנס, שלפיהם חלק מהכספים שישוחררו ישמשו לרכישת תירס, פולי סויה וחטיה מחקלאים אמריקנים לטובת אזרחי איראן ¹ עוררו בעיקר גיחוך. לשותפותיה של וושינגטון במפרץ ברור כי כל ריאל שיתפנה בתקציב האיראני או שיתווסף לו ישמש למטרה אחת: שיקום היכולות הצבאיות. ארגוני הפרוקסי יזכו למימון, ו"הסהר השיעי" שנסדק ישוב להיבנות. את הקושי האמיתי בהסברת התפנית החדה של טראמפ אנשיו חווים בעיקר בישראל, לפני הכול על רקע התפקיד המרכזי שהיא מילאה במלחמה וההישגים הצבאיים הדרמטיים שהשיגה, כתף אל כתף, יחד עם צבא ארה"ב. שנית, לנוכח המחירים הישירים שהיא נתבעת לשלם, כדוגמת ההגבלות על פעילותה בלבנון, שבכלל לא הייתה אמורה להיות קשורה בהסכמים עם איראן. ושלישית, בגלל ההתבטאויות שליוו את המהלכים הללו, ואשר שידרו זלזול בישראל. מסביריו של טראמפ מול הקהל הישראלי טוענים כי לא מדובר בתפנית אסטרטגית של הנשיא האמריקני, אלא במשהו שקרוב יותר לעצירה טקטית: הפסקה יזומה של המלחמה כדי להביא לשיפור מהיר בכלכלה, וכך להגדיל את סיכוייו של טראמפ לצלוח את בחירות האמצע בנובמבר. לדבריהם, לאחר שיבטיח את מעמדו הפוליטי יוכל הנשיא טראמפ להמשיך ביתר שאת ביישום תוכניותיו למזרח התיכון. אם הערוץ המדיני יבטיח אז את השגת היעדים מול תוכנית הגרעין של איראן ² הוא יימשך; ואם לאו, הנשיא יוכל לחדש את הלחצים עליה כשהוא משוחרר מאילוצים פוליטיים. את הציפייה שלהם מאיתנו בישראל אפשר לנסח בלשון פשוטה: תזרמו איתנו בתקופה הזו, כדי שיוכל להמשיך להיות איתכם בשנתיים שנותרו. כישלון בבחירות יהיה גרוע גם לכם. נודה על האמת, אין בהסברים הללו כדי להרגיע את ישראל. הם נשמעים כחלק מניסיון להכשיר בדיעבד את השינוי יותר מאשר אסטרטגיה מחושבת ומתוכננת מראש. אין בהם כדי להסביר את שינוי הטון כלפי ישראל, את הזלזול ביכולתה להבטיח את קיומה בכוחות עצמה או את הביקורת על הפעלת כוחה. חמור מכך, אין בהם כדי להצדיק סיכונים לכוחותינו ומחירים בלתי נסבלים שישראל נתבעת לשלם, כדוגמת ההגבלות על פעילות צה"ל בלבנון או קיבוע מעמדה של איראן כשחקנית לגיטימית בזירה זו. גם אם נאמין להסברים הללו, עדיין יש מקום לפקפק בהיגיון שעומד מאחוריהם. המשטר האיראני, יש להניח, מבין היטב את אילוציו הפוליטיים של הנשיא טראמפ. מן הסתם הוא גם מעריך

שהוויתורים במשא ומתן קשורים בכך. מבחינתה של טהרן, זה רק משפר את עמדת המיקוח שלה במשא ומתן, ומאפשר לה להגביר את סחטנותה ככל שיתקרב מועד בחירות. ארבעת החודשים שנותרו עד לבחירות האמצע הם תקופה לא קצרה. היא מאפשרת למשטר האיראני למתוח את החבל מול וושינגטון ולסחוט בתהליך הדרגתי עוד ועוד ויתורים. אפשר רק לנחש עם אילו רעיונות הם משתעשעים על האופן שבו הם היו רוצים שטרמפ יראה בעיני קהלי היעד בארצות הברית לקראת 3 בנובמבר, ומה יעשו כדי להוביל אותו לכך. רק לפני חודש אמר הנשיא טראמפ שמנהיגי איראן טעו אם העריכו שבחירות האמצע יאלצו את וושינגטון להגיע להסכם. הוא אף הוסיף: "לא אכפת לי מבחירות האמצע". לא רק שהאיראנים לא קנו זאת, אלא שאפילו נציגי המפלגה הרפובליקנית מבהירים שאין זה כך. עמדותיה של ישראל בעניין ההסכם עם איראן ובסוגיית לבנון נועדו להבטיח את האינטרסים הישראליים. בלי להתכוון לכך, הן גם מסייעות לנשיא טראמפ להימנע מתרחיש הסחיטה הזה. "אנחנו רוצים עסקה, אבל לא בכל מחיר", אמר אתמול רוביו. כדאי שהמסר הזה יבוא לביטוי גם במשא ומתן, וחשוב מכך ² במעשים. **סכנה גוברת מצד חיזבאללה** – אם לא תיסוגו מלבנון היום מרצונכם, תאלצו לברוח ממנה מחר בתבוסה משפילה", כך איים אתמול אסמאעיל קאאני, מפקד כוח קודס. מאמציה של איראן להציל את חיזבאללה מהמצוקה שנקלע אליה מעידים יותר מכול על החשיבות הרבה שהיא מייחסת לזרוע זו. לא יהיה זה הימור פרוץ להעריך כי היא תפנה משאבים לחיזוקו של ארגון הטרור, אפילו על חשבון מיזמים ביטחוניים אחרים שחיוניים לה. על התפיסה העדכנית של הארגון אפשר ללמוד מתוכן נאומיו של מזכ"ל חיזבאללה, שיח' נעים קאסם. בדבריו הוא מציב חמישה יסודות: הראשון הוא ההבנה שחיזבאללה נתון לאיום קיומי בעקבות השינוי במאזן הכוחות האזורי, ולנוכח "התוכנית האמריקנית-ישראלית למחיקת ציר ההתנגדות". הקביעה כי מדובר באיום קיומי מחייבת את מיצוי כל המשאבים ופעולה בכל דרך כדי להסירו. הדגש השני: אין דרך חזרה למציאות שנכפתה על חיזבאללה לפני תחילתו של פרק הלחימה הנוכחי ב-2 במרץ. ארגון הטרור לא יקבל כל צורה של כיבוש, ולא יסכים למה שישראל מכנה "חופש פעולה" בתוך שטח לבנון. העיקרון השלישי הוא שכל עוד נשקף איום כלפי ההתנגדות, פירוקה מנשק הוא מחוץ לגבולות השיח הלגיטימי. נקודה רביעית: חיזבאללה דבק בשאיפתו לאחדות לאומית, תוך שמירה על האיזונים הפנימיים. הדגש החמישי הוא שכל הסדר מדיני חייב להבטיח את ריבונותה של לבנון, ולהתבסס על משוואה של "ביטחון תמורת ביטחון" ועל פריסת צבא לבנון מדרום לנהר הליטני. חיזבאללה תופס את איראן כמי שמספקת לו עומק אסטרטגי ולוגיסטי. זה היה עוד קודם שנחתם מזכר ההבנות, ועל אחת כמה וכמה בעקבותיו. הרוח הגבית שקיבל ציר ההתנגדות ניכרת היטב. מי שיודע יותר מכל גורם אחר אם יש או אין הגבלות חדשות על פעילותו הוא האויב. כשהוא חש בכך, זה מעודד אותו ליזום ולהעז. הדיבורים על נסיגות הם חיזוק נוסף לנחישותו. במציאות כזו, הסיכונים לביטחון כוחותינו כפולים ומכופלים. זה מחייב דווקא להרחיב את ההרשאות להפעלת אש, ולהגיב בעוצמה ובחוסר מידתיות. גם אם לא התכוון לכך, מהלכיו המדיניים של הממשל האמריקני עם איראן ביחס לזירת לבנון הביאו להחמרת הסיכון לכוחותינו. כשהוא המצב, אל לו לדרוש או לצפות לריסון פעולותינו.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.